

Tale om økonomi, HLM 21. mars 2025

Kjære venner,

Det finnes et ordtak som heter: Måtte du leve i interessante tider.

Jeg vet ikke med dere, men er det ikke litt for interessant akkurat nå?

Krig, proteksjonisme, handelsbarrierer, økonomisk nasjonalisme.

Alt sammen dårlige nyheter for et lite land med en åpen, internasjonal økonomi.

I Norge har vi dyrket våre naturgitte fordeler og komparative fortrinn i hele vår historie.

Vi gjør det vi er best på, og overlater til andre å gjøre det de er best på.

Resultatet er en økonomi der de fleste varene vi produserer eksporteres, og de fleste varene vi forbruker importeres.

Dette har tjent oss svært godt.

USA har forlatt den gamle tanken om at hvis du lager ost og jeg lager vin, så har vi en gjensidig fordel av å handle med hverandre. Over dammen skal de nå produsere både osten og vinen selv.

Det er svært tvilsomt om denne strategien vil gjøre USA stort, men det kan *definitivt* bidra til å gjøre Norge og andre handelspartnere mindre.

Noen vil kanskje huske tilbake til 1991, da USA innførte 25% toll på norsk laks. På kort tid gikk vår markedsandel på laks i USA fra 63% til 3%. Ti år senere var den fremdeles ikke høyere enn 5%.

For å si det enkelt: Toll virker. Det virker som sand i det globale handelsmaskineriet. Det er ingen vinnere i en handelskrig, bare tapere.

Men i møte med en ny handelspolitisk og sikkerhetspolitisk situasjon, så må Norge fokusere på det vi selv kan gjøre noe med.

Vi må bli mer produktive, mer innovative og mer konkurransedyktige.

Skattene må ned, reguleringene må bli færre, byråkratiet mindre, innovasjonsevnen bedre.

I Europa må vi forske mer, investere mer og handle mer med hverandre.

Og ikke minst må vi ruste opp forsvaret og ta større ansvar for vår egen sikkerhet, noe som både forutsetter en sterk økonomi, men som også kan bidra til vekst og utvikling både i Norge og resten av Europa.

La oss starte med det åpenbare:
EØS-avtalen må ligge fast.

De partiene som tror at EØS-avtalen er en buffet, der man velger det man liker og lar resten ligge, tar feil.

EØS-avtalen gir norske bedrifter tilgang til det indre markedet i Europa, med over 500 millioner innbyggere, på like vilkår med våre konkurrenter.

Men for at vilkårene skal være like, må Norge ta inn EØS-relevante lover og regler i norsk rett.

Derfor er det ingen buffet vi er invitert til. Det er en meny med spiseplikt.

Norge kunne vært med på å lage den menyen, men vi har selv valgt å stå utenfor det viktigste politiske fellesskapet i vår del av verden; vi har selv valgt å

overlate ansvaret for utviklingen av vårt eget kontinent til alle de andre.

Og la meg legge til: Det var ikke mitt valg. Jeg var 16 år i 1994.

Og det var ikke Høyres valg.

Og la oss være klare på én ting: Det eneste reelle alternativet til EØS-avtalen, er fullt norsk medlemskap i EU - og det skal Høyre jobbe for.

Landsmøte,

De siste ukene har EU lansert en rekke tiltak for å deregulere så det monner. For hver ny regulering skal 27 fjernes. 80% av bedriftene skal skjermes for rapportering på en rekke sentrale områder.

EU har våknet nå. EU gjør gjerne det i krisetider.

Våre nærmeste venner og allierte i Europa har gjort Benjamin Franklins ord til sine:

Vi må henge sammen, eller bli hengt hver for oss.

Hvis Europa skal lykkes, så er vår beste sjanse å samarbeide mer - ikke mindre.

Noen utfordringer er rett og slett for store til at de kan løses i ensomhet.

Andre utfordringer kan og må Norge gjøre noe med på egenhånd.

De siste fire årene har Støre-regjeringen herjet med norsk næringsliv.

Utbytteskatten er økt, havbruksskatt er innført, formuesskatten på bedriftene er doblet, exit-skatten er strammet inn.

Grunnrenteskatt på landvind ble foreslått innført med tilbakevirkende kraft.

Høyprisbidrag på kraft ble innført, før det ble fjernet igjen, noe som medførte at 30 milliarder i oppgraderinger av norske vannkraftverk ble satt på vent.

En ekstraordinær skatt på kompetansesarbeidsplasser ble innført, før den ble fjernet igjen.

Og de siste fire årene har skatteregningen økt med 120 milliarder kroner.

Kjære landsmøte,

Norge har ikke råd til å holde på sånn.

Hvis vi skal bære de store løftene de neste årene, så trenger vi en sterk økonomi. Vi trenger vekst og investeringer. Vi trenger forutsigbarhet. Og vi trenger at de som skal satse, har tro på Norge.

De siste fire årene har bedriftseiere med mer enn 50 mrd. kroner i formue flyttet fra landet.

Gründere gjør opprør og vil heller bygge bedriftene sine fra utlandet enn fra Norge.

Utlendinger som skal investere ser til andre land enn vårt.

Som en tysk forvalter så treffende sa det; fremover vil vi heller satse i Finland eller Sverige, eller til og med den dominikanske republikk, fordi rammevilkårene er mer stabile der.

Det siste året er det full brems i antall nye jobber i privat sektor, investeringene faller og i siste kvartal av 2024 krympet fastlandsøkonomien.

Til tross for rekordsvak krone som løfter eksportnæringene og reiselivet, så er bremsene på i norsk økonomi.

Landsmøte,

Høyres mål at Norge skal være det beste landet i Europa å starte og drive bedrift.

Der er vi ikke nå.

Det er for eksempel helt utenkelig at vi får et norsk Spotify med dagens skattesystem.

For noen uker siden besøkte jeg Tibber i Førde. Det er et imponerende selskap. I en tidlig fase klarte de å hente 100 millioner kroner i risikokapital fra Silicon Valley. Det er det ikke mange norske selskaper som har gjort før dem.

Nå har de noen titalls ansatte i Førde, mer enn det dobbelte i Sverige, og vokser i Tyskland og Nederland.

En av de to gründerne, Edgeir Aksnes, fortalte meg at et naturlig neste skritt var å børsnotere virksomheten. Problemet var bare én ting: formuesskatten.

Skatteregningen ved en børsnotering blir for høy. Gründeren kan selvsagt selge seg ned og miste kontrollen med selskapet. Alternativt kan han flytte til Sverige. Men da er problemet exit-skatten.

Edgeir er derfor havnet i en umulig situasjon, der hans bosted er et hinder for selskapets vekst og utvikling.

Og da er spørsmålet:

Ønsker vi virkelig et skattesystem som jager flinke folk ut av landet? Ut av Førde?

Høyres svar er nei.

Formuesskatt på arbeidende kapital må bort så raskt som mulig.

Høyre halverte skatten sist vi satt i regjering, og vi skulle gjerne gjort mer. Ingen av våre samarbeidspartier ønsket å gå lenger, noe blant annet Knut Arild Hareide har bedt om unnskyldning for.

Og når Krf-ere ber om syndsforlatelse bør vi lytte.

Samtidig er det viktig at ikke pensjonister med litt penger på bok og nedbetalte hjem blir sittende igjen med regningen. Derfor ønsker Høyre også å heve bunnfradraget i formuesskatten.

Men norsk næringsliv har behov for mer enn å fjerne den særnorske skatten på eiere. Mye mer.

Vi må legge til rette for at flere kan starte ny virksomhet.

Utløse mer kompetent, privat risikokapital.

Forenkle, fornye og forbedre virkemiddelapparatet.

Gjøre det lettere å tiltrekke seg kloke hoder ved å ta bort skadelige innstramminger i exit-skatten og forbedre opsjonsbeskatningen.

Og nei, Dagens Næringsliv, vi skal ikke åpne skattehull, bare sørge for at folk betaler skatt av penger de faktisk har.

Vi må satse mer på forskning, utvikling og kompetanse.

Sikre at våre universiteter og høyskoler utdanner flere mennesker som treffer næringslivets behov.

Vi må utvikle og ta i bruk ny teknologi og digitale løsninger som gjør at vi kan løse oppgavene på helt nye og langt mer effektive måter, både i offentlig og privat sektor.

Men ikke minst: Vi må sikre tilgang til nok kraft. Uten kraft, stopper Norge.

Statsministeren lovet et taktskifte i kraftpolitikken. Og, kjære landsmøte, der har han virkelig levert.

Fra god fart til full brems.

De siste fire årene er det knapt gitt konsesjoner til ny kraftproduksjon. Nettutbyggingen går tregt. Fjernvarmen er dårlig utnyttet.

Også hører vi at NVE bruker opp til to år på å tildele saksbehandler.

I oppdragsbrevet fra regjeringen til NVE for 2024 sto det at NVE skulle «se etter muligheter for raskere konsesjonsbehandling».

I 2025 kunne vi lese at NVE «fortsatt skal se etter muligheter for raskere saksbehandling».

Det paradoksale er at Energidepartementet har en ganske god målestokk på hvor effektivt ting kan gjøres i eget departement. For når oljeselskapene leverer en plan for utbygging og drift av et nytt felt, så ligger den i Stortinget seks måneder senere.

Når NVE behandler et vannkraftprosjekt, så må kraftselskapet vente i seks til åtte år på å få svar.

Landsmøte,

Jeg har ingen slagord å tilby som løser dette.

Bare bedre forvaltning.

Bare bedre ledelse.

Bare bedre resultater.

Landsmøte,

Det har vært tøffe tider for mange de siste årene.

Prisene har steget, boliglånet er blitt dyrere. Unge sliter med å komme inn på boligmarkedet. Flere har problemer med å få endene til å møtes.

Så la det ikke være noen tvil: Høyre vil senke skattene betydelig – for alle.

Alle skal få mulighet til å bestemme mer over egen inntekt, og dermed ta gode valg for seg og sin familie.

Det er viktig for den enkelte å sitte igjen med mer i lommeboken når skatten er betalt, men det er også viktig for samfunnet.

Det handler om frihet, om ansvar, om maktspredning.

Med Høyre skal det alltid lønne seg å jobbe, det skal alltid lønne seg å gjøre en ekstra innsats, og det skal alltid lønne seg for unge å spare til egen bolig.

Og la det ikke være noen tvil - det skal lønne seg mer enn i dag.

Ikke minst for de unge. Studenter som jobber deltid.
Ufaglærte som sparer litt til egen bolig. Nyutdannede
som sparer til egen bolig.

Alle vil komme bedre ut når Høyre senker
skattesatsen, øker frikortgrensen, innfører et
jobbfradrag og øker BSU-fradraget.

Samtidig må alle møtes med forventninger om å bidra.
Fordi å stille krav er å bry seg.

Kjære landsmøte,

For å avslutte der jeg startet: I *interessante* tider
kreves noe helt annet enn *uinteressante* slagord.

Nå er tiden for handling.

Nå er tiden for løsninger.

Nå er tiden for Høyre.

Takk for oppmerksomheten.